

5. Sociální zabezpečení

Podmínky pro poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách upravuje v České republice zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Pro poskytování sociálních služeb jsou k dispozici sociální poradenství, služby sociální péče a prevence. Rozlišujeme tři formy poskytování sociálních služeb:

- terénní – je uživateli poskytována v jeho přirozeném prostředí, na ulici (pečovatelská služba, osobní asistence, streetworking, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi apod.)
- ambulantní – uživatel dochází do zařízení poskytujícího sociální služby (centra denních služeb, denní stacionáře, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace, pracoviště rané péče, intervenční centra, služby následné péče apod.)
- pobytové – služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb (týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, azylové domy, chráněné bydlení, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, terapeutické komunity, centra sociálně rehabilitačních služeb, služby následné péče.

Uživatelé sociálních služeb

Na území Ústeckého kraje bylo v roce 2018 celkem 375 různých druhů sociálních služeb, jejich součástí byla 4 centra denních služeb, 19 denních stacionářů, 4 týdenní stacionáře, 32 domovů pro osoby se zdravotním postižením, 40 domovů pro seniory, 36 domovů se zvláštním režimem, 23 chráněných bydlení, 28 azylových domů, 4 domy na půl cesty, 3 zařízení pro krizovou pomoc, 7 nízkoprahových denních center, 40 nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, 11 nocleháren, 1 terapeutická komunita, 69 sociálních poraden, 24 sociálně terapeutických dílen, 25 center sociálně rehabilitačních služeb, 1 pracoviště rané péče, 1 intervenční centrum a 3 služby následné péče.

Pečovatelskou službu, která poskytuje osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby a je poskytována ve vymezeném čase, zaznamenala v Ústeckém kraji v posledních letech nárůst a v roce 2018 ji využívalo celkem 1 626 mužů a 4 074 žen.

Službu osobní asistence, která je poskytována osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby a je poskytována bez časového omezení, využívalo v roce 2018 v Ústeckém kraji celkem 232 mužů a 411 žen.

Odlehčovací služby, jejichž cílem je umožnit osobě pečující v domácím prostředí o osobu se sníženou soběstačností, s chronickým onemocněním nebo zdravotním postižením nezbytný odpočinek, využívalo v roce 2018 v Ústeckém kraji 184 mužů a 379 žen.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi byly v minulém roce poskytnuty 639 mužům a 1 563 ženám. Tyto služby jsou poskytovány rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.

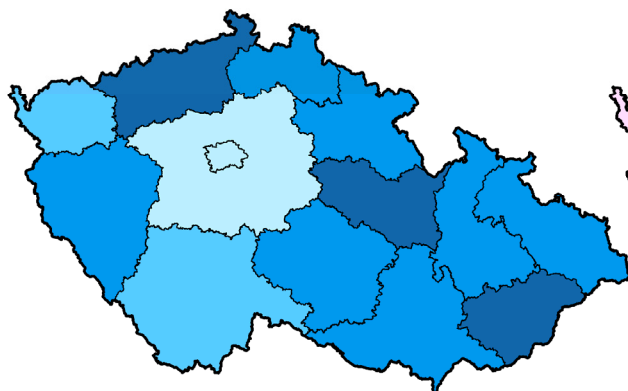
Ve 178 případech u mužů a ve 221 případech u žen byly poskytovány tlumočnické služby, které mají pomoci osobám s poruchami komunikace, způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím. Telefonickou krizovou pomoc využilo v roce 2018 celkem 2 842 mužů a 1 509 žen. Pro 5 196 mužů a 5 716 žen byly k dispozici terénní programy. Podporu samostatného bydlení využilo v Ústeckém kraji v loňském roce 76 mužů a 54 žen. Kontaktní centra navštívilo 2 531 mužů a 832 žen.

V azylových domech v Ústeckém kraji našlo v roce 2018 útočiště 190 mužů a 201 žen. Službu denních stacionářů využívalo 109 mužů a 105 žen. V objektech chráněného bydlení našlo útočiště 291 mužů a 185 žen. V noclehárnách v kraji přespávalo 626 mužů a 91 žen. V domech na půl cesty bydlelo v roce 2018 celkem 5 mužů a 2 ženy. Celkem 9 390 mužům a 13 430 ženám byla poskytnuta pomoc v sociálních poradnách.

Příspěvek na péči v přepočtu na tisíc obyvatel daného pohlaví využívalo v Ústeckém kraji v roce 2018 průměrně měsíčně 31,4 mužů a 43,3 žen. U mužů se jednalo o nejnižší počet mezi kraji a ženy obsadily středovou pozici.

Příspěvek na péči podle pohlaví a krajů v roce 2018
(průměrný měsíční počet vyplacených dávek)

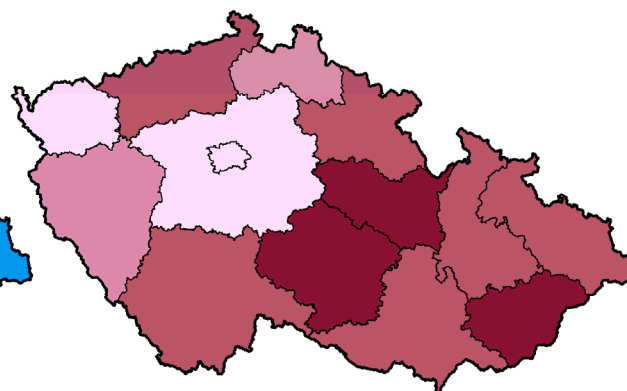
Muži

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

24 27 30

Ženy

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

39 42 45

Pramen: MPSV

Průměrný měsíční počet vyplacených dávek činil v loňském roce v Ústeckém kraji 30,7 tisíc, z toho 41,7 % byl pro muže a 58,3 % pro ženy. Počet vyplacených dávek u mužů představoval v průměru 12,8 tisíc měsíčně a byl v mezikrajovém srovnání čtvrtý nejvyšší jak celkem, tak ve všech stupních závislosti. U žen bylo v průměru vyplaceno 17,9 tisíc dávek měsíčně, jednalo se o páté nejvyšší pořadí mezi kraji, a to jak celkem, tak téměř u všech stupňů závislosti s výjimkou IV. stupně, kdy byl ústecký počet šestý nejvyšší.

Důchodci, důchody

Zdrojem dat o důchodech a důchodcích je Česká správa sociálního zabezpečení. V Ústeckém kraji bylo v prosinci 2018 evidováno celkem 229 514 příjemců důchodů, mezi příjemci převažovaly ženy (58,7 %). Nejpočetnější skupinou byli starobní důchodci sólo (bez souběhu s vdovským a vdoveckým důchodem). U mužů představoval podíl starobních důchodců 68 % ze všech příjemců mužského pohlaví. U žen v Ústeckém kraji dosáhl v roce 2018 podíl starobních důchodkyň 53,3 %. Z vnitrokrajského pohledu nejvyšší podíl starobních důchodců mužů i žen byl v okrese Ústí nad Labem (muži 73,1 %, ženy 56,4 %), naopak nejnižší podíl evidují v okrese Teplice (muži 61,9 %, ženy 48,9 %).

Příjemci důchodů podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

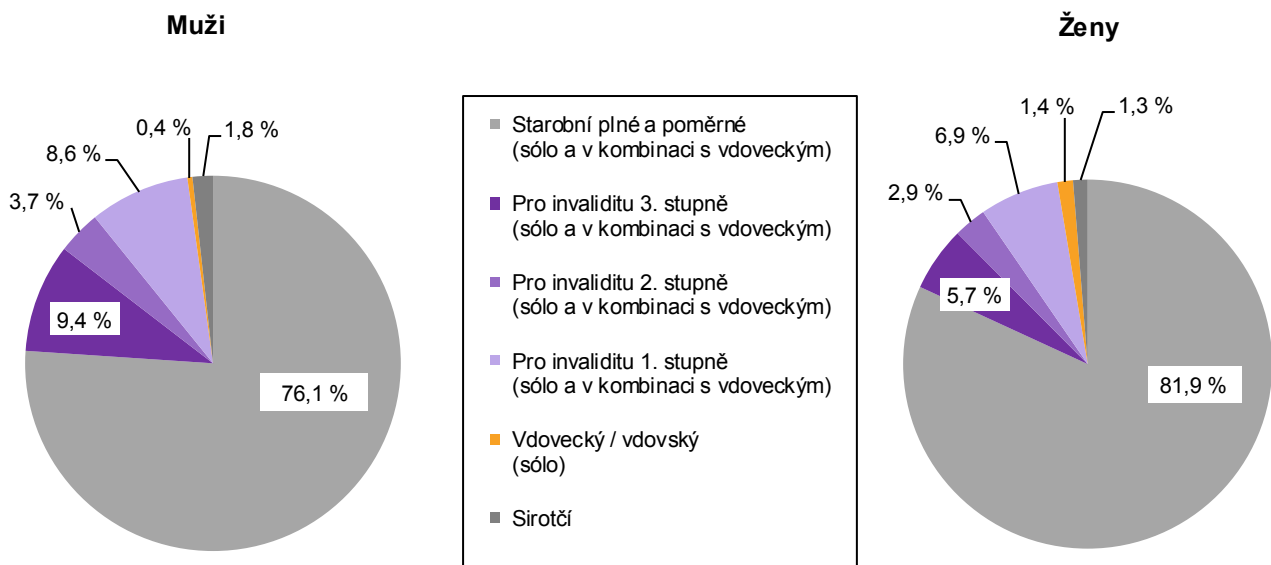
Kraj, okresy	Příjemci celkem	Druh důchodu						
		starobní sólo	invalidní pro invaliditu třetího stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu druhého stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu prvního stupně ¹⁾	vdovský/ vdovecký sólo	vdovský/ vdovecký kombin.	sirotčí
Muži								
Ústecký kraj	94 702	64 353	8 757	3 525	8 129	410	7 749	1 658
Děčín	16 084	11 045	1 638	380	1 382	62	1 276	277
Chomutov	13 330	9 074	1 422	462	927	71	1 096	266
Litoměřice	13 805	9 589	1 425	448	948	57	1 098	233
Louny	10 422	6 825	971	467	1 123	48	798	180
Most	12 326	8 578	898	486	951	56	1 110	225
Teplice	15 761	9 761	1 456	933	1 964	60	1 312	254
Ústí nad Labem	12 974	9 481	947	349	834	56	1 059	223
Ženy								
Ústecký kraj	134 812	71 824	7 214	3 811	9 201	1 836	39 086	1 715
Děčín	22 560	12 312	1 391	406	1 594	258	6 309	281
Chomutov	18 923	10 156	1 124	562	981	322	5 489	268
Litoměřice	19 657	10 608	1 090	480	1 081	222	5 917	234
Louny	14 933	7 467	873	536	1 333	178	4 352	182
Most	17 499	9 676	660	418	932	288	5 290	215
Teplice	22 044	10 781	1 188	990	2 312	319	6 147	283
Ústí nad Labem	19 196	10 824	888	419	968	249	5 582	252

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým

Druhý nejvyšší podíl na celkovém počtu příjemců důchodů příslušného pohlaví tvoří u mužů důchodci s invaliditou 3. stupně (pokles pracovní schopnosti nejméně o 70 %) a u žen osoby s 1. stupněm invalidity, tzn. se sníženou pracovní schopností o 35–49 %. Nejnižší podíl tvořili u mužů příjemci vdoveckého důchodu a u žen příjemci sirotčího důchodu.

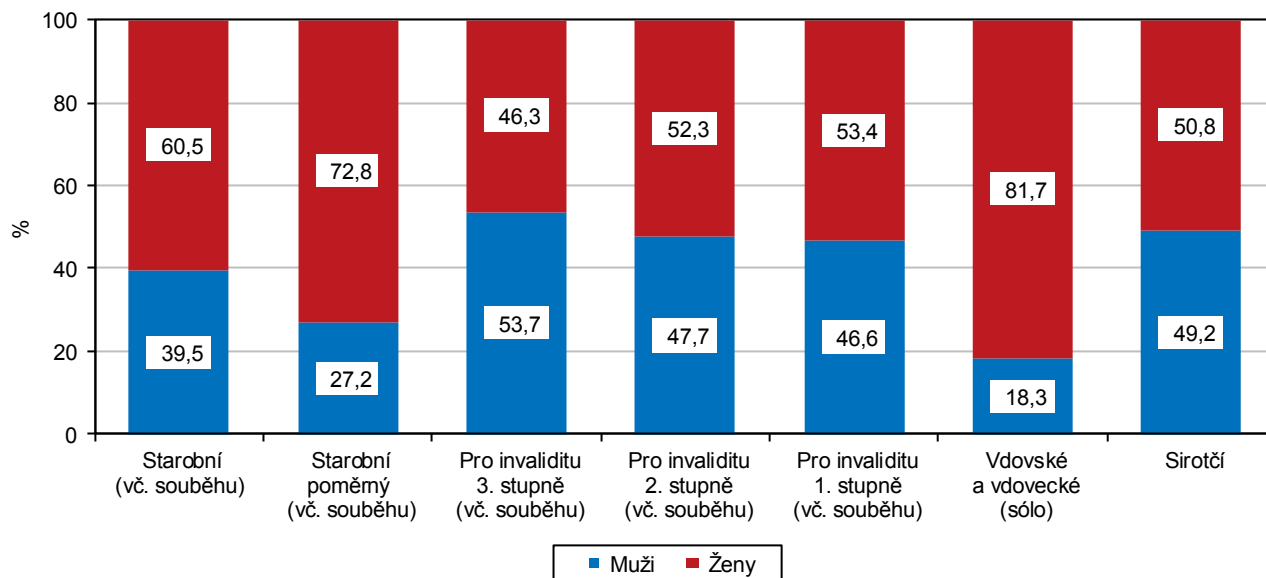
Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu v Ústeckém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu v Ústeckém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

V souvislosti s prodlužujícím se věkem odchodu do důchodu a horším uplatněním na trhu práce osob ve vyšších věkových kategoriích, se neustále zvyšuje počet osob, které odcházejí do předčasného důchodu. Od roku 2010 stoupl podíl předčasných starobních důchodců na celkovém počtu příjemců starobních důchodů příslušného pohlaví – u mužů o 6 p. b. a u žen o 6,8 p. b.

Příjemci předčasných starobních důchodů v kraji podle pohlaví

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Muži								
Příjemci starobních důchodů¹⁾	63 584	65 791	67 850	68 419	69 189	70 159	71 117	71 701	72 039
z toho předčasných starobních důchodů	15 223	17 790	18 823	19 467	20 169	20 756	21 106	21 372	21 534
v %	24,0	27,1	27,8	28,5	29,2	29,6	29,7	29,9	29,9
	Ženy								
Příjemci starobních důchodů¹⁾	109 222	109 896	111 661	110 981	111 109	111 428	111 209	110 830	110 365
z toho předčasných starobních důchodů	22 651	25 144	26 528	27 380	28 288	29 047	29 662	30 195	30 480
v %	20,9	23,0	23,9	24,8	25,6	26,2	26,8	27,3	27,7

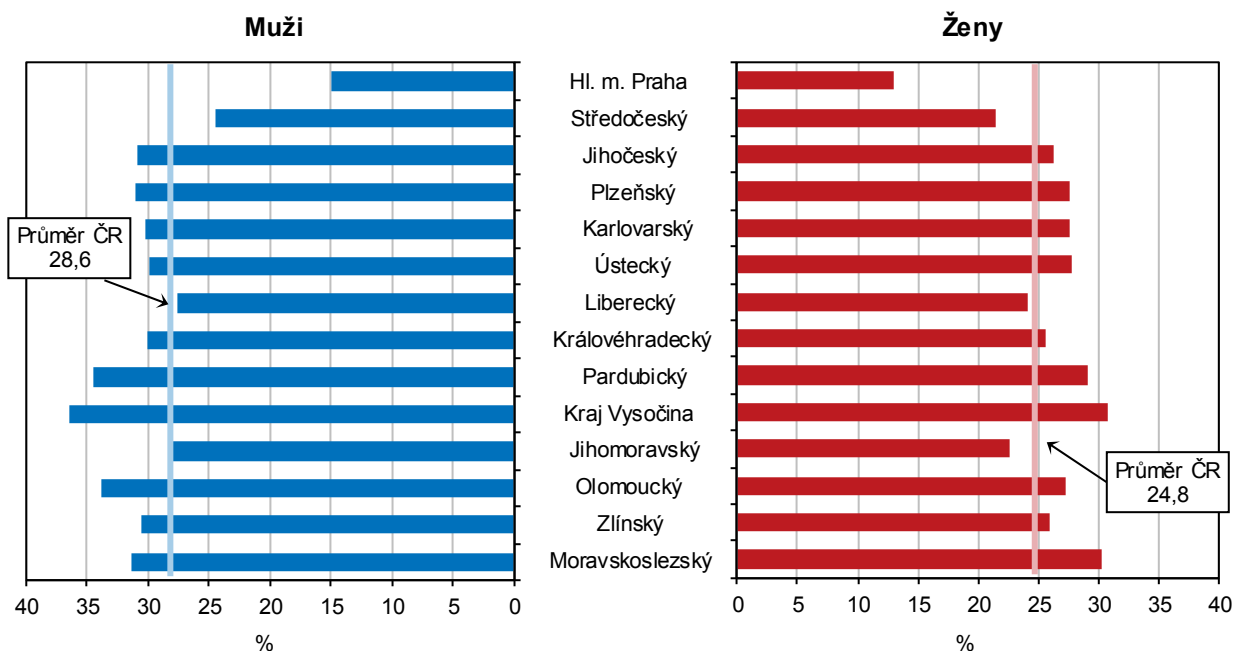
¹⁾ plných nebo poměrných, včetně souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem

V mezikrajovém srovnání podílu příjemců předčasného starobního důchodu na příjemcích starobních důchodů daného pohlaví celkem se Ústecký kraj v roce 2018 u mužů řadil na pátou nejnižší příčku, u žen na čtvrtou nejvyšší příčku. Nejvyšší podíl u obou pohlaví byl v Kraji Vysočina (muži 36,5 %, ženy 30,8 %), naproti tomu nejnižší podíl evidují v Praze – u mužů 14,9 %, u žen 13 %. Republikový průměr u obou pohlaví překračuje celkem 10 krajů včetně Ústeckého.

Podíl příjemců předčasného starobního důchodu (na příjemcích starobních důchodů) podle pohlaví a krajů v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

Vzhledem k tomu, že výše starobního důchodu se odvíjí od výše mzdy, nepřekvapí, že průměrný starobní důchod (bez souběhu) mužů byl po celé sledované období o více než 20 % vyšší než žen. S postupem let se rozdíl mezi pohlavími snižoval z 24,1 % v roce 2010 na 22,7 %. Rozdíl mezi pohlavími ve výši průměrného starobního důchodu v souběhu s vdovským (vdoveckým) byl nižší, pohyboval se okolo 14 %, tento rozdíl se oproti sólo důchodům během let mírně zvyšoval – z 13,9 % v roce 2010 na 14,8 % v roce 2018.

Průměrná měsíční výše starobních důchodů podle pohlaví a okresů

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

Kraj, okresy	Muži					Ženy				
	2010	2012	2014	2016	2018	2010	2012	2014	2016	2018
	bez souběhu s vdoveckým					bez souběhu s vdovským				
Ústecký kraj	11 254	11 942	12 232	12 606	13 598	9 070	9 639	9 894	10 222	11 084
Děčín	10 769	11 406	11 683	12 049	13 006	8 939	9 492	9 723	10 039	10 877
Chomutov	11 399	12 085	12 359	12 738	13 734	8 985	9 544	9 779	10 109	10 963
Litoměřice	11 062	11 782	12 105	12 479	13 489	9 106	9 695	9 980	10 317	11 195
Louny	10 920	11 632	11 961	12 391	13 412	8 913	9 498	9 760	10 115	10 985
Most	11 838	12 561	12 857	13 235	14 241	9 112	9 671	9 913	10 238	11 098
Teplice	11 441	12 131	12 406	12 780	13 784	9 016	9 570	9 843	10 167	11 031
Ústí nad Labem	11 314	12 007	12 291	12 651	13 629	9 391	9 982	10 242	10 558	11 433
	v souběhu s vdoveckým					v souběhu s vdovským				
Ústecký kraj	12 621	13 380	13 746	14 172	15 246	11 081	11 751	12 013	12 356	13 284
Děčín	12 011	12 733	13 085	13 495	14 504	10 830	11 479	11 733	12 077	12 984
Chomutov	12 934	13 620	13 989	14 370	15 534	11 147	11 804	12 055	12 377	13 309
Litoměřice	12 193	13 007	13 372	13 848	14 976	10 912	11 588	11 866	12 206	13 163
Louny	12 072	12 921	13 277	13 770	14 869	10 893	11 538	11 799	12 132	13 030
Most	13 406	14 160	14 479	14 895	15 895	11 449	12 124	12 387	12 735	13 651
Teplice	12 888	13 642	13 992	14 422	15 427	11 099	11 779	12 021	12 374	13 298
Ústí nad Labem	12 724	13 471	13 925	14 361	15 500	11 252	11 954	12 245	12 604	13 554

Průměrná měsíční výše sólo důchodů podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

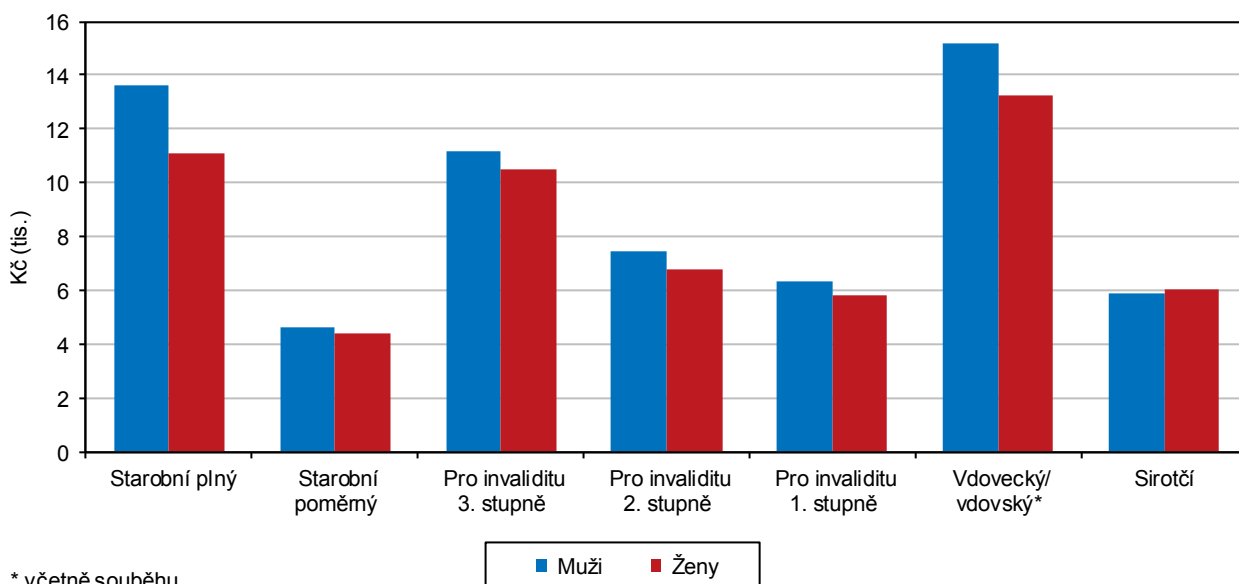
Kraj, okresy	Druh důchodu							
	starobní plný ¹⁾	starobní poměrný ^{1,2)}	invalidní pro invaliditu třetího stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu druhého stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu prvního stupně ¹⁾	vdovský/vdovecký sólo	vdovský/vdovecký kombin.	sirotčí
Muži								
Ústecký kraj	13 598	4 648	11 191	7 430	6 333	6 823	15 171	5 899
Děčín	13 006	4 696	10 762	7 204	6 258	6 633	14 430	5 781
Chomutov	13 734	4 706	11 364	7 446	6 296	6 816	15 476	6 096
Litoměřice	13 489	4 792	11 321	7 563	6 388	6 736	14 923	5 903
Louny	13 412	4 267	11 422	7 572	6 317	6 860	14 776	5 878
Most	14 241	4 973	11 115	7 393	6 431	6 831	15 857	5 787
Teplice	13 784	4 156	11 428	7 465	6 366	6 908	15 317	5 966
Ústí nad Labem	13 629	4 812	10 952	7 256	6 269	7 002	15 404	5 862
Ženy								
Ústecký kraj	11 084	4 404	10 505	6 789	5 797	7 888	13 242	6 054
Děčín	10 877	5 104	10 251	6 760	5 832	7 632	12 949	5 828
Chomutov	10 963	4 719	10 541	6 849	5 805	7 920	13 270	6 024
Litoměřice	11 195	4 063	10 847	6 801	5 888	7 904	13 132	6 100
Louny	10 985	4 432	10 606	6 817	5 769	7 503	12 982	5 993
Most	11 098	4 633	10 355	6 859	5 750	8 294	13 604	6 223
Teplice	11 031	4 004	10 448	6 714	5 746	7 922	13 243	6 109
Ústí nad Labem	11 433	4 424	10 528	6 797	5 832	7 863	13 521	6 135

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým²⁾ po dosažení určené kratší doby pojištění

Z tabulky i grafu je patrné, že u většiny typů důchodů byla průměrná výše důchodu mužů vyšší než důchodu žen. Výjimkou byly vdovské důchody (sólo), které byly v Ústeckém kraji u žen vyšší o 1 065 Kč (o 15,6 %) než u mužů a sirotčí důchody, kde průměrná výše u žen byla o 155 Kč (o 2,6 %) vyšší.

Průměrné důchody podle pohlaví a druhu důchodu v Ústeckém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

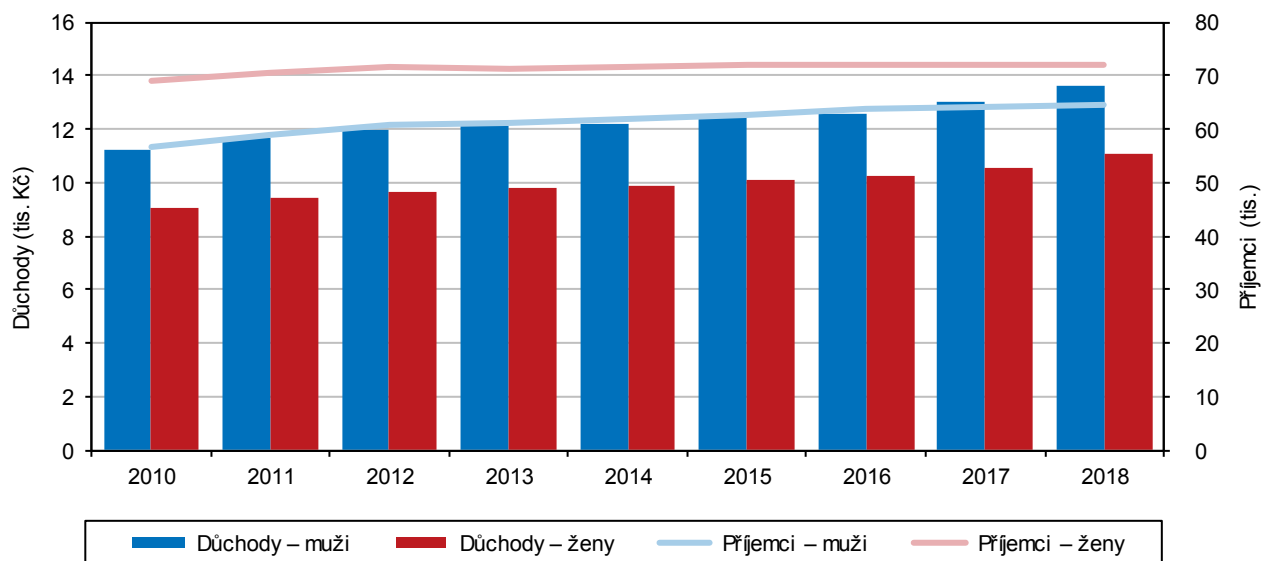
V časovém srovnání je patrné, že rychleji než počet příjemců důchodů starobního důchodu roste jejich průměrná výše u obou pohlaví. Počet příjemců starobního důchodu se v Ústeckém kraji od roku 2010 zvýšil

u mužů o 13,4 %, u žen o 4,3 %, zatímco průměrná výše starobního důchodu vzrostla za posledních osm let u mužů o 2 344 Kč, tj. o 20,8 %, u žen o 2 014 (o 22,2 %).

Počet příjemců a průměrná výše starobního důchodu sólo podle pohlaví v Ústeckém kraji (stav v prosinci)

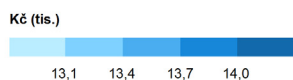
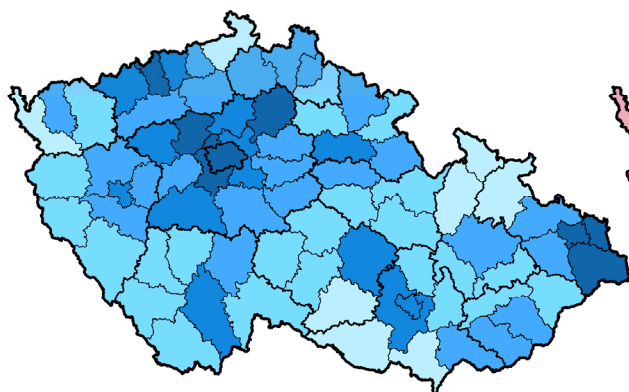
Pramen: ČSSZ

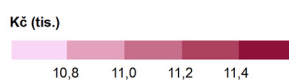
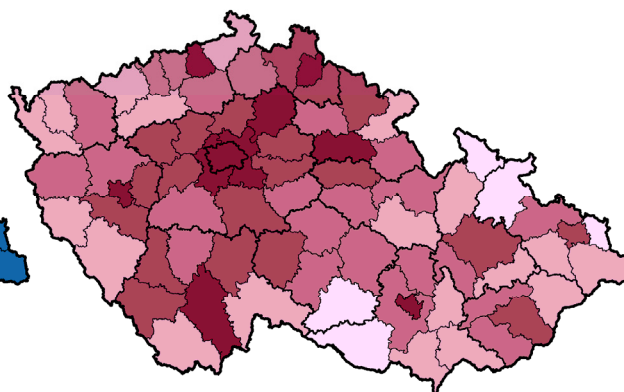
V meziokresním srovnání byly nejvyšší starobní (sólo) důchody u mužů v okrese Most, u žen v okrese Ústí nad Labem. Nejnižší výše průměrného měsíčního starobního důchodu byla u obou pohlaví v okrese Děčín. Průměrný důchod celého kraje byl u mužů překročen ve čtyřech okresech – Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem. U žen překračovala okresní výše starobního důchodu průměr kraje ve třech okresech – Litoměřice, Most a Ústí nad Labem.

Průměrný měsíční starobní důchod plný (sólo) podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Muži

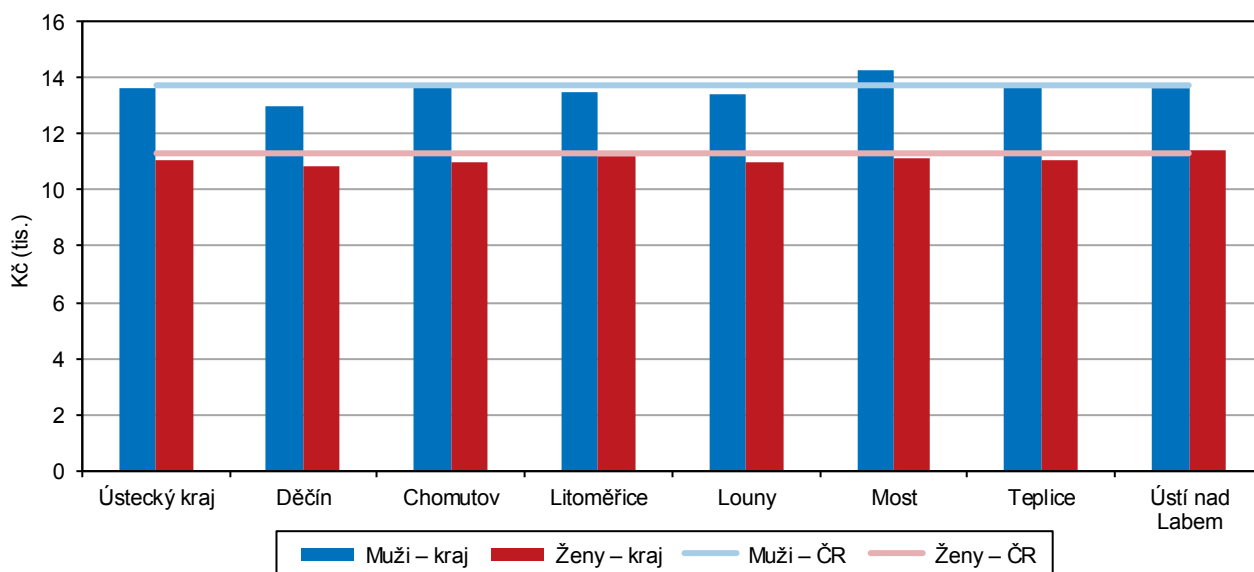
Ženy

Pramen: ČSSZ, ČSÚ

Průměrná měsíční výše starobních důchodů plných sólo podle pohlaví a okresů Ústeckého kraje v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

V mezikrajovém srovnání se průměrná výše sólo starobního důchodu u mužů řadila na čtvrté nejvyšší místo. Nejvyšší starobní důchod pobírali muži v Praze (14 487 Kč), následovali důchodci v Moravskoslezském kraji (14 236 Kč). Nejnižší důchod u mužů byl v Olomouckém kraji (13 244 Kč). Starobní důchod žen v Ústeckém kraji byl pátý nejnižší mezi kraji. Nejvyšší důchod byl vyplácen ženám v Praze (12 333 Kč), nejnižší potom v Moravskoslezském kraji (10 876 Kč).

Držitelé průkazů zdravotně postižených

Od počátku roku 2014 lze získat průkaz osoby se zdravotním postižením pouze na základě samostatného řízení a posouzení zdravotního stavu posudkovým lékařem okresní správy sociálního zabezpečení. Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.

Podle míry funkčního postižení pohyblivosti a orientace se určuje druh označení průkazu symbolem:

- TP - osoba se středně těžkým postižením, včetně osob s poruchou autistického spektra. Jedná se o stav, kdy je osoba schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a zhoršenou schopnost orientace má jen v exteriéru.
- ZTP - osoba s těžkým postižením, včetně osob s poruchou autistického spektra. Při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu je osoba schopná spolehlivé orientace v domácím prostředí, značné obtíže má v exteriéru.
- ZTP/P - osoba se zvláště těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra - osoba není schopna samostatné orientace v exteriéru.

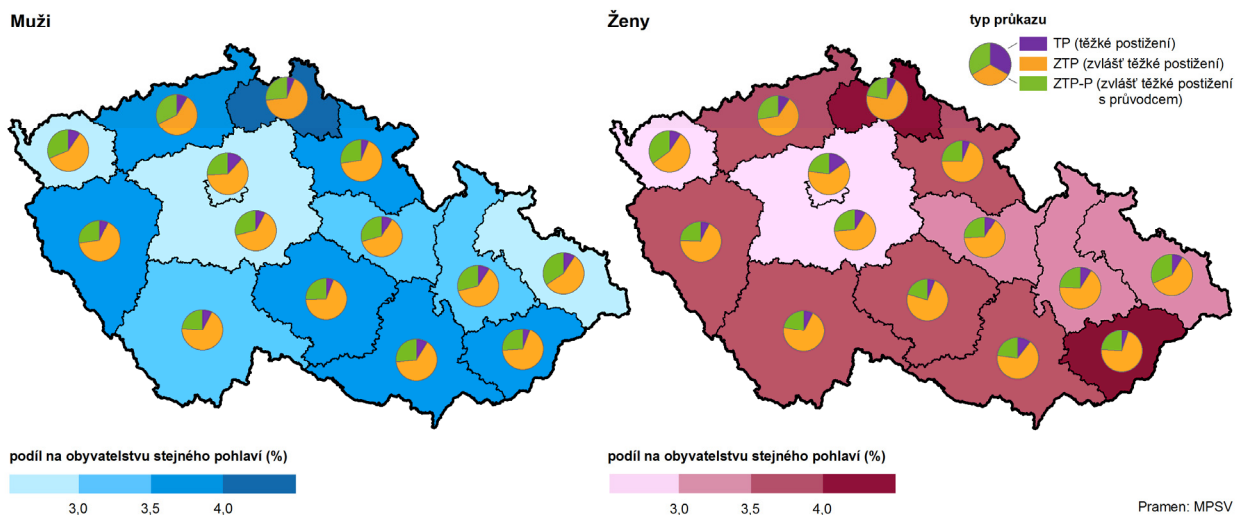
Počet držitelů průkazu se zdravotním postižením stoupá. V roce 2018 bylo v Ústeckém kraji celkem 31 037 držitelů průkazu, z toho bylo 15 736 mužů a 15 301 žen. Proti předchozímu roku se celkový počet držitelů zvýšil o 10,3 %, nárůst u mužů byl o 9,8 % a u žen o 10,7 %.

Převažujícím druhem průkazu u osob se zdravotním postižením byl průkaz ZTP pro osoby s těžkým postižením, za kraj se u mužů jednalo o 59,3 % z celkového počtu mužů s průkazem o zdravotním postižení. U žen byl podíl ještě vyšší a v roce 2018 dosáhl 62,9 %. V mezikrajovém srovnání byl podíl ZTP u mužů druhý nejnižší po Moravskoslezském kraji (56,6 %), u žen se řadil na čtvrté nejnižší místo, nejmenší podíl

ZTP u žen z celkového počtu držitelek průkazu o zdravotním postižení byl v Karlovarském kraji (55,7 %). Nejvyšší počet ZTP u obou pohlaví evidují v Kraji Vysočina (muži 68,7 %, ženy 73,4 %).

Podíl osob se zvláště těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce na celkovém počtu osob s průkazem o zdravotním postižení představoval v Ústeckém kraji v roce 2018 u mužů 32,2 %, u žen 27,5 %. V mezikrajovém srovnání byl podíl u mužů druhý nejvyšší po Moravskoslezském kraji (34,3 %), podíl u žen byl třetí nejvyšší po Karlovarském a Moravskoslezském kraji (34,9 resp. 31,6 %). Nejnižší podíl držitelů se zvláště těžkým postižením evidují u mužů v Jihočeském kraji (23,8 %), u žen v Kraji Vysočina (20,5 %).

Držitelé průkazů osob se zdravotním postižením podle pohlaví, typu průkazu a krajů v prosinci 2018

Relativní ukazatel – podíl držitelů průkazů osob se zdravotním postižením na obyvatelstvu stejného pohlaví představoval v Ústeckém kraji v roce 2018 u mužů 3,87 osob, u žen 3,70 osob. V mezikrajovém srovnání zařadil muže na třetí nejvyšší místo, ženy na šesté nejvyšší místo. Nejvyšší podíl u obou pohlaví vykazují v Libereckém kraji (muži 4,18 osob, ženy 4,33 osob), naopak nejnižší podíl registrují u mužů v Praze (2,59 osob) a u žen v Karlovarském kraji, Praze a Středočeském kraji (2,90–2,92 osob).